

Əz bala, yer tənə öz.
Əzməsən, əzər dəni,
Səp yerə sən zər dəni.
Yerə bərəkət ənsin,
Təndirin tüstülənsin...

SƏRÇƏ

Sərçə dimdikləyir qarı,
Nə itirib, nə axtarır?

AĞAQLAR

Susdu külək, yağdı qar,
Üşüyəcək ağaclar.

KÜLƏK

Əsmə, külək, əsmə, dur,
Çiçəklərim bar tutur.

RAFIQ YUSIFOĞLU (1950)

B alalarımızın sevimli şairi Rafiq Yusifoğlu haqqında danışmaq istəyəndə qəribə hisslər keçirdim, istər-istəməz xatirələr cığır ilə geri qayıtmalı oldum. Yadıma şairin qaynar gənclik illəri düşdü. O, tələbə olarkən mən "Gənc müəllim" qəzetinin redaktoru idim. Rafiq tez-tez öz mə'nalı, obrazlı şe'rləri ilə qəzetimizdə çıxış edirdi. Onun şe'rlərində səmimi duyğular, kövrək hisslər öz poetik əksini tapırdı. Rafiq bə'zən hamı üçün adi görünən predmetləri mə'nalandırmağa sə'y edir, əşyanın poetik cəhətlərini görməyə və onu oxucularına göstərməyə çalışırdı. Onun hələ 1970-ci ildə çap olunan "Nə var, nə yoxdur" şe'ri tələbələrin və müəllimlərin ürəyini rıqqətə gətirmişdi. Ona görə ki, şair hamının gördüyü həqiqəti ilk dəfə idi ki, dilinə gətirməyə cəsarət edir, on bir xreptovı küçəsi varsa, birçə Qaçaq Nəbi küçəsi yoxdur, - söyləyirdi...

O vaxtdan illər keçib. Rafiq Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin filologiya fakültəsini bitirdikdən sonra bir müddət Sumqayıtda müəllim işləyib. Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunun aspiranturasını bitirib. "Azərbaycan poemasının inkişaf problemləri" mövzusunda namizədlik dissertasiyası müdafiə edib. Tənqidçilərin Moskvada keçirilən üç ümumittifaq müşavirəsinin iştirakçısı olub. 1985-ci ildən 1992-ci ilədək "Göyərçin" jurnalında şöbə müdiri, 1992-ci ildən 1996-cı ilədək məs'ul katib, 1996 - 1997-ci illərdə isə dövlət televiziyasının Xəbərlər baş redaksiyasında "Elm, mədəniyyət, incəsənət"

şöbəsinin müdiri vəzifəsində çalışıb. 1997-ci ildən "Göyərçin" jurnalının baş redaktorudur.

R. Yusifoğlu "Yurdum-yuvam", "Ətirli düymələr", "Ocaq yeri", "Aylı cığır", "Qəm karvanı", "Həsret köçü", "Şirin yağış", "Azərbaycan poeması, axtarışlar, perspektivlər", "Bahar qatarı", "Xatirə kəcavəsi", "Böyük arzuya gedən yol", "Təzə sevdalara doğru", "Çiçək yağışı", "Ədəbiyyatşünaslığın əsasları" və s. kitabların müəllifi, "İlin ən yaxşı kitabı", "Vətən", "Qızıl qələm", "Araz", "Tofiq Mahmud" və s. mükafatların laureatıdır. Rafiqin uşaq ədəbiyyatı sahəsindəki fəaliyyətini xüsusi qeyd etmək istəyirəm. R. Yusifoğlu indi bu sahədə sevilib-seçilən, əsərləri dərsliklərə düşən, başqa dillərə tərcümə olunan şairlərimizdəndir.

Rafiqin şe'rlərinin böyük bir qismi doğma torpağımıza, onun gözəlliklərinin tərənnümünə həsr edilib. Şair oxucularını gah tarixi keçmişimizə, gah təbiətin qoynuna, gah da sehrli uşaq dünyasına səyahətə aparır. Onun Yanardağa, Qobustana, Gəmiqayaya, Qəbələyə, Qubadlıya, Öranqalaya, Şuşaya, Xocamsaxlıya... həsr etdiyi şe'rlər bu baxımdan maraq doğurur.

R. Yusifoğlu kənd həyatı ilə, təbiətlə yaxından ünsiyyətdə olan, ona öz gözü ilə baxmağı, hər hansı təbiət hadisələrini poetik dillə mə'nalandırmağı bacaran şairdir. Onun şe'rləri bir növ Azərbaycan torpağının poetik xəritəsinə bənzəyir.

Rafiqin şe'rlərinin mövzusu rəngarəngdir. Onun vətən torpağının tərənnümünə, onun otuna, çiçəyinə, dağına, dərəsinə, ətirli yamaclarına, göllərinə, çaylarına, çeşmələrinə, yurdumuzun tarixi keçmişinə, sehrli uşaq dünyasına həsr edilmiş şe'rləri öz orijinallığı, obrazlılığı, lakonizmi ilə diqqətimizi cəlb edir.

"Qazaxıstan nəğmələri" silsilə şe'rlərinin bir qismi mənim gözümün qarşısında yaranıb. 1989-cu ildə Rafiqlə mən Qazaxıstanda keçirilən uşaq ədəbiyyatı günlərində birlikdə iştirak etmişdik. Elə o zaman müxtəlif respublikalardan gələn şair və yazıçıların R. Yusifoğlunun çıxışlarını maraqla dinləmələri mənim üçün çox xoş idi. Rafiq Yusifoğlu uşaq psixologiyasına yaxından bələd olduğundan, ədəbiyyatın nəzəri əsaslarını mükəmməl bildiyindən onun şe'rləri öz yumoru, yığcamlığı, aydınlığı ilə diqqəti cəlb edir. Şairin şe'rlərinin bir qismi novellavari bir üslubda yazıldığından maraq doğurur, oxucunu düşündürür. Bu baxımdan "Ağ yolların yolçusu", "Sehrli vağzal", "Bu kitabın sətirliəri" şe'rləri uğurludur.

Predmeti ona məxsus ştrixlərlə təqdim etməyi bacarmaq Rafiqin şe'rlərinə tərəvət gətirir, onun təsir dairəsini artırır. Məsələn, yolbasanı yumağa bənzədən şair deyir ki, bu yumaq fırlandıqca, açılıb küçəyə çevrilir. Yaxud, "Kaktus" şe'rinə onun çiçək açmasını şair belə görür:

Ona mehriban olsan,
Mütləq açacaq çiçək.
Kirpi kimi yavaşca
Tikanlar arasından

Burnunu göstərəcək.

Əks-səda isə uşaq dili ilə belə mə'nalandırılır:

Saç-saqqalı ağdı bu,
Dağdan ağır dağdı bu.
Adama söz qaytarır,
Elə bil uşaqdı bu.

"Kal" şe'rində meyvəni yetişməmiş yolan, onları bir-bir dişləyib yerə atan uşağa babasının məzəmmətlə dediyi sözlər də yumor doğurur:

Dəymişi seçə bilmirsən,
Sən özün də hələ kalsan.

Şairin "Ətirli düymələr" kitabı Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin, Azərbaycan Mətbuat Komitəsinin və Azərbaycan Gənclər Təşkilatı Mərkəzi Komitəsinin mükafatına layiq görülüb. İlk nəzərdə adama elə gəlir ki, ətirli düymə olmaz. Sən demə rəngarəng çiçəklər çəmənin yaxasına düzülən düymələr imiş. Ümumiyyətlə, Rafiqin şe'rlərində çiçəklərdən, güllərdən çox bəhs edilir. Elə onun hər bir şe'rini də çiçəyə bənzətmək olar. Onlar da çiçək kimi ətirli-dirlər. Bu şe'rlərin ətri onun mə'nasındadır. Məsələn, şair antenarı tilova bənzədir. Şe'r maraqlı bir sonluqla bitir:

Açıram radionu,
Hər tərəfə səs düşür.
Tilovuma balıq yox,
Mahnı düşür, rəqs düşür.

R. Yusifoglunun bütün şe'rləri, poemaları, mənzum nağılları folklor çeşməsindən su içib. Xalq yaradıcılığına böyük əhəmiyyət verən şairin şe'rlərinin bir uğuru da elə burdan doğur.

ZAHİD XƏLİL,
filologiya elmləri doktoru, professor.

Rafiq YUSİFOĞLU

ADAM BALACA OLANDA

Adam balaca olanda
Çiçəyin dilini bilir.
Kəpənəyin, qarışqanın,
Böcəyin dilini bilir.

Ağacı, otu, sünbülü,
Dağı, daşı danışdırır.
Yerdə çəpişi, quzunu
Göyde quşu danışdırır.

Adam balaca olanda,
Uçmağa qanadı olur.
Adam böyüdükcə, həyat
Gözlərində adi olur...

Həyat boyu qayğılar
Çiynimizdə yük olur.
Adam kiçik olanda
Arzusu böyük olur.

Qızılı şimşəklərdən
Qamçı hörmək istəyir.
Ulduzları gül kimi
Bir-bir dərmək istəyir.

Həyatın sərt üzünü
Görüb çasır adamlar.
Böyüdükcə torpağa
Yaxınlaşır adamlar...

PƏNCƏRƏ

Dünyamıza açılan
Nə qədər pəncərə var.
Birinin önündə dağ,
O birində dərə var.

Eləsi var meşəyə,
Ya dənizə açılır.
Eləsi var çəmənə,
Çölə, düzə açılır.

Hər biri nur bəxş edir,
Ağsaqqala, uşağa.
Gündüzlər qapı olur
Çöldən gələn işığa.

Gecələr gülümsəyən
Təbəssümlü pəncərə,
Qaranlığın köksündə
Dönür iti xəncərə.

Pəncərəsiz yaşamaq,
Bil ki, əfsanə sözdü.
Ürəyin pəncərəsi
Bir cüt işıqlı gözdü.

QAMIŞLIQ

Gör yolun qırağında
Nə qədər qamış bitib.
Yaşıl örtük altında
Bataqlıq gözdən itib.

Gölməçə gözəlliyi
Alıbdır öz qoynuna.
Təbiət qamış ölçüb
Bataqlığın boyuna...

MƏNƏ GÖY ÜZÜ VERİN

Göydə uçan ağ bulud
Zərif tülə bənzəyir.
Səmanın yaxasında
Quşlar gülə bənzəyir.

Sanki bizi çağırır,
Gəl-gəl deyir göy özü.
Əgər quşlar olmasa,
Qərubsəyir göy üzü.

Başımızın üstündə
Onlar uçur, yarışır.
Kimin ki, qanadı var,
Uçmaq ona yaraşır.

Mənə göy üzünü verin,
Göy - vətən əvəzidi.
Quşu quşa döndərən
Yaşamaq həvəsidi.

AY KƏPƏNƏK, KƏPƏNƏK

Ay kəpənək, kəpənək,
Söylə, nə düşünürsən?
Qar kimi ağ güllərin
Üstündə üşümürsən?

Zəmi dəniz-lalələr,
Qızıl-qızıl adalar.
Qonma onların üstə,
Qanadların od alar.

Kəpənək dəlisiyəm,
Çəkinmə, gəl yaxına.
Sənə duaçı ollam
Qonsan mənim yaxama.